

INSON FAZILATLARIDA IJODKORLIKNING AHAMIYATI

Sharipova Sh.N.

*Qarshi Davlat universiteti Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi
kafedrası mustaqil tadqiqotchisi*

Tayanch soʻzlar: ijodkorlik, fazilat, tajribaga ochiqlik, fikrni ochish, innovatsion-muqobil yechim.

Ключевые слова: креативность, добродетель, открытость к опыту, открытость к мысли, инновационно-альтернативное решение.

Key words: creativity, virtue, openness to experience, openness to thought, innovative-alternative solution.

РЕЗЮМЕ:

Mazkur maqolada har bir insondagi mavjud fazilatlar orqali oʻziga xos yondoshuv orqali ijodkorlik xususiyatlarini aniqlash, shakllantirish va oʻz ustida ishlash bilan ijodkorlikni samarali rivojlantirish haqida batafsil maʼlumot berilgan.

РЕЗЮМЕ:

В этой статье представлена подробная информация об эффективном развитии творчества путем выявления, формирования и работы над собой особенностей творчества через уникальный подход через качества, которые есть у каждого человека.

SUMMARY:

This article provides detailed information on the effective development of creativity through the identification, formation, and self-improvement of creative characteristics through a unique approach through the qualities present in each person.

Ijodkor odamlarning xususiyatlarini bilib oling, siz ulardan birimisiz?

Insonning eng qadrlı fazilatlaridan biri bu ijodkorlikdir. U nafaqat san'atda, balki hayotning boshqa sohalarida ham qo'llaniladi. Ushbu maqolada biz ijodkorlik bilan qanday fazilatlar bog'liqligini ko'rib chiqamiz.

Ijodkorlik - bu boshqacha fikrlash, yangi yechimlarni topish va o'ziga xos g'oyalarni ifodalash qobiliyati. Ijodiy aql - bu muammolarni hal qilish va yangi va innovatsion narsalarni yaratish uchun kuchli manba. Ijodkorlik odatiy chegaralardan tashqariga chiqadigan yangi g'oyalar, tushunchalar, loyihalar va mahsulotlar shaklida ko`rinadi.

Ijodkorlikning ikkita asosiy komponenti quyidagilardan iborat:

O'ziga xoslik: g'oya allaqachon mavjud bo'lgan boshqa narsaning kengaytmasi bo'lmagan yangi narsa bo'lishi kerak.

Funksionallik: g'oya ishlashi yoki ma'lum darajada foydali bo'lishi kerak.

Ijod o'ziga xos fazilatlarini bilan ajralib turadi. Ijodkor odamlarning o'ziga xos xususiyatlari orasida ular har qanday vaziyat uchun innovatsion yechimlarni olishlari va chiziqdan tashqariga chiqishlari bilan ajralib turadi. Shaxsning tavsifini bitta xususiyatga qaratmasdan, uni boshqalardan alohida ajratib turadigan xususiyati haqida batafsil ta'riflash mumkin. Shuning uchun, quyida biz ijodkorlarni aniqlaydigan narsalarni tushuntirishga e'tibor qaratamiz.

Ijodkor odamlar qanday bo'ladi? Umuman olganda, ijodkorlik barcha insonga tegishli sifatdir; lekin bu sifatni hamma ham o'zida shakllantira olmaydi (yetarlicha e'tibor qaratmaydi, o'z ustida ishlamaydi va h.k.). To'g'ri, ijodkorlar badiiy ijod bilan shug'ullanishi tabiiy holdir. Biroq, ular buni yangi muammolarga muqobil yechimlarni topishni talab qiladigan boshqa sohada ham qo'llashlari mumkin. Muxtasar qilib aytganda, ijodkorlik ixtiro, innovatsiya va yaratilish qobiliyatini rag'batlantiradi. U qo'llaniladigan kashfiyot ko'plab omillarga, shu jumladan shaxsiy didga bog'liq bo'ladi. Bu xususiyat aqliy moslashuvchanlik, qiziquvchanlik yoki umuman konservativ bo'lmagan muqobil turmush tarzi bilan birga keladi. U barcha yoshdagi va barcha ijtimoiy tabaqalardagi odamlarda mavjud.

Ijodkor odamlarning xususiyatlari. Quyidagi jihatlar eksklyuziv yoki to'liq bo'lmasa-da, ijodiy insonlarning xususiyatlarini tashkil etadi, bu ularning hayotida tez-tez uchraydi yoki ustunlik qiladi: axir, har kimning o'ziga xos bo'lish usuli bor.

1. Kognitiv moslashuvchanlik.

Kognitiv moslashuvchanlik ijodiy odamlarning eng ko'zga ko'ringan va o'rganilgan xususiyatlari orasida ajralib turadi. Bu miyaning frontal loblarida joylashgan bo'lib, u bir vaqtning o'zida ikki xil alternativa haqida o'ylash va ishlamaydigan yechimni sinab ko'rganimizda, o'zimizni to'g'rilash uchun javobgardir. Shu ma'noda, Valyadolid universiteti tomonidan o'tkazilgan tadqiqot kognitiv moslashuvchanlik va ijodkorlik o'rtasidagi ijobiy munosabatni topadi: birinchisi kuchayganda, yangi g'oyalar paydo bo'lishi va yanada original bo'lishi kutiladi.

2. Tanqidiy qarash.

Bu yerda qo'zg'olon muxolifatchi bo'lishni anglatmaydi, balki ijtimoiy qoidalar "oddiy" deb hisoblagan narsadan tashqarida yashash uchun jasoratga ega bo'lishni anglatadi. Hayotiy tajribalar shuni ko'rsatadi-ki, buyuk rassomlar, musiqachilar, rassomlar yoki boshqa soha vakillarilarning ko'pchiligi tanqid qilingan yoki ko'rsatilgan bo'lsa-da, odatiy turmush tarzini tanlamagan. Aksincha,

ular haqiqatan ham kim bo'lishlari ijtimoiy mandatlardan ustun edi. Shu tufayli ular o'z kasblarini erkin rivojlantirishga muvaffaq bo'lishdi.

3. Qiziqish.

Qiziqishni ijodkorlik uchun tetik deb hisoblash mumkin, chunki ko'p hollarda u yangi g'oyadan oldin bo'ladi. Qiziquvchan bo'lish - noma'lum narsaga qadam qo'yish yoki biz allaqachon bilgan narsamizdan tashqariga chiqish. Ijodkor odamlar qiziqish doirasi keng bo'lib, juda ko'p savollar berishadi.

4. Pragmatizm. Ijodkorlik har doim kundalik hayotda qo'llaniladigan yangi g'oyalar va manbalarni topishdir. Shu nuqtai nazardan, ijodkorlik qobiliyatiga ega bo'lgan odam ham pragmatik yoki amaliydir, chunki ular harakatga yo'naltirilgan va muqobillarni izlaydi. Darhaqiqat, u o'z g'oyalarini aniq narsalarga qaratsa va boshqalar tomonidan tan olinsa, u katta mamnuniyat his qiladi, muvaffaqiyatga erishadi.

5. Muvofiqlik.

Bu sifat kognitiv moslashuvchanlik bilan chambarchas bog'liq. Ijodkorlar muhitni o'zgartirishi va tezda moslasha olishi bilan ajralib turadi. Moslashish qobiliyati boshqa shunga o'xshash sifat bilan birga keladi: ko'p qirrali. Ular deyarli har qanday sharoitda yaxshi ishlaydigan odamlardir, o'zgarishni qo'rquvdan ko'ra rag'bat deb bilishadi.

6. Sezuvchanlik.

Nozik bo'lish - ijodkorlikning o'ziga xos xususiyatlaridan biridir. Bu xususiyat shaxslar, tabiat, hayvonlar bilan bog'lanish uchun maxsus iste'dodga ega bo'lishni, boshqa odamlarning his-tuyg'ularini o'qish va tushunishi mumkin.

7. Kuzatish.

Ijodkor bo'lish uchun inson kichik tafsilotlarni juda yaxshi aniqlash qobiliyatiga ega bo'lishi kerak. Bularning yig'indisi o'ziga xoslik va oddiylik o'rtasidagi farqni keltirib chiqaradi: hayratlanarli va oddiy. Bu sifat tug'ilishdan kelib chiqadigan narsa emas, balki o'qib-o'rganish orqali amalga oshadigan jarayondir. Buning uchun insondan sabr-toqatli bo'lish talab etiladi.

8. Proaktivlik.

Ularga o'tirib o'tirmaydigan, boshqalarning g'oya bilan chiqishini kutib o'tirmaydigan, o'zlari tashabbus ko'rsatadigan ijodkorlarga xos xususiyatlar qo'shiladi. Barcha sohada ular tadbirkordir, chunki ular innovatsion reja modellariga ega bo'lishdan tashqari, o'z loyihalarini haqiqatga aylantirishdan qo'rqmaydilar.

9. Tajribaga ochiqlik.

Tajribaga ochiqlik va ijodkorlik o'rtasidagi bog'liqlik psixologiyada keng o'rganilgan. Ushbu ochiqlik ichki va tashqi tajribalarni izlash, shuningdek, noan'anaviylikka yo'naltirishni anglatadi. Barselona universiteti tomonidan

o'tkazilgan tadqiqotga ko'ra, yuqori ochilish tajriba va o'rganishga, ijodkorlikni qo'llab-quvvatlaydigan xatti-harakatlarga moyilligini ko'rsatadi. Bundan tashqari, bu ko'proq ma'lumotni diqqat markaziga kiritish va uni yanada xilma-xil va g'ayrioddiy qilish imkonini beradi.

10. O'zi ergashgan narsaga bo'lgan ishtiyoq.

Bu odamlar o'zlari erishmoqchi bo'lgan narsaning kuchli tuyg'usiga ega. Ular buni haqiqiy ishtiyoq bilan his qilishadi va bu ularni yaxshiroq ishlashga intiladi. Eng xarakterli misol - bu o'z karyerasini yaxshilash uchun tinimsiz izlanuvchi va intiluvchi ijodkor insonlar (rassomlar, arxitektorlar, oshpazlar, tadbirkor va h.k.).

11. Fikrni ochish va ijodkorlikni rivojlantirish.

Shu paytgacha biz ijodkor odamlarning xususiyatlarini tasvirlab berdik, lekin bu xususiyat tug'ma deb o'ylamaslik kerak. Natijalarni boyitish uchun ijodkorlikni yaxshilash mumkin. Xo'sh, qanday qilib ko'proq ijodiy bo'lish kerak? Birinchi qadam yuqorida muhokama qilingan xususiyatlarni oshirish bo'ladi, masalan: qiziquvchan, ochiq fikrli munosabatni namoyon etish va tafsilotlarga e'tibor berish. Bu bizning ongimizda yangi g'oyalar paydo bo'lishiga olib keladi va ular yanada sifatli bo'ladi. Har bir insonda allaqachon qiladigan ish bor, bu fikrni ochish va u berishi mumkin bo'lgan hamma narsani kashf etish.

Psixologlar ijodkorlikni qanday aniqlaydilar? Ijodkorlikni o'rganish murakkab jarayon bo'lishi mumkin. Ijodkorlik nafaqat o'z-o'zidan murakkab mavzu, balki ijodkorlikni qanday aniq belgilash haqida aniq konsensus mavjud emas. Eng keng tarqalgan ta'riflarning ko'pchiligi ijodkorlik - bu muammolarni hal qilish yoki yangi narsalarni yangi usullar bilan yaratish tendentsiyasi ekanligini ko'rsatadi.

Adabiyotlar.

1. М.Хаутамки. График дизайнер ишда g'oyalar generatsiyasi. 2010. 110 b.
2. Гальперин П.Я. Психология как объективная наука: Избранные психологические труды. / Под ред. Подольского А.И. - М.: МПСИ, Воронеж: НПО МОДЭК, 1998; Леонтьев А.Н. Эволюция психики. - М.: МПСИ, Воронеж: НПО МОДЭК, 1999. 86 с.
3. Якобсон П.М. Психология художественного творчества. - М.: Знание, 1971. 125 с.
4. Шумилин А.Т. Талант и творчество. // Формирование творческих способностей: Сущность, условия, эффективность. Сб. науч. тр. / Редкол.: Гончаров С.З. (отв. ред.) [и др.] - Свердловск: Изд-во СИПИ, 1990. 55 с.